

Samen de wijk vormgeven

Checklist lokale participatie

Voor GGD'en die gemeenten adviseren over participatie bij ruimtelijke (her)inrichting.

Gebaseerd op inzichten uit het project *Actief in het groene hart van Boskoop*.

De basisstappen

1. Verkennend gesprek

2. Stel een projectteam samen

3. Breng gemeentelijk krachtenveld in beeld

4. Ga intern in gesprek

5. Vorm een beeld van de wijk

6. Organiseer onderzoek

Inwoners betrekken bij ruimtelijke (her)inrichting loont

Participatie is een belangrijke pijler in de Omgevingswet. Het betrekken van inwoners en lokale partijen leidt tot betere plannen, meer draagvlak en een grotere kans op succesvolle uitvoering. Deze checklist biedt GGD'en houvast bij het adviseren van gemeenten die aan de slag willen met participatie.

De inzichten komen uit het project *Actief in het Groene Hart van Boskoop*. Hierin werd samen met inwoners gewerkt aan het vergroenen en beweegvriendelijk maken van het centrum van Boskoop. Het project kende hobbels en successen, maar leverde veel bruikbare lessen op. Centraal stond de aandacht voor de menselijke kant van samenwerking: investeren in vertrouwen en plezier loont!

Deze checklist is geen vast recept, maar een sjabloon. Gebruik het als leidraad voor advies, met de mogelijkheid om eigen accenten aan te brengen.

Stap 1

Verkenkend gesprek met de gemeente

Doel

Begrijpen wat de gemeente wil bereiken en waarom participatie gewenst is.

Checklist

- ☐ Wat is het beoogde doel? (bijv. vergroenen, leefbaarheid verbeteren)
- ☐ Wat zijn de knelpunten en kansen?
- ☐ Wat is het geografisch en beleidsmatig afgebakende gebied?
- ☐ Welke partijen zijn bij dit gebied betrokken?
- ☐ Wat wil de gemeente bereiken met participatie? (bewustwording, financiering, draagvlak, actie, samenwerking)

Quote uit Boskoop:

“We begonnen met een klein overleg tussen de GGD, gemeente en provincie. Daar ontstond het idee voor een project dat Boskoop groener en gezonder zou maken.”

Stap 2

Stel een projectteam samen

Doel

Vorm een kernteam met de juiste mensen en expertise.

Checklist

- ☐ Welke gemeentelijke domeinen zijn nodig? (sociaal, ruimtelijk, economie, communicatie etc.)
- ☐ Betrek externen: GGD, onderwijs, procesbegeleider
- ☐ Overweeg: inwoners, lokale organisaties

Zorg voor

- ☐ Tijd en ruimte voor teamleden
- ☐ Heldere rolverdeling
- ☐ Kennis van het lokale netwerk in het team
- ☐ Actieve communicatieondersteuning, appgroep
- ☐ Mensgerichte samenwerking: leer elkaar kennen
- ☐ Stevige praktische ondersteuning en overlegstructuur

Quote uit Boskoop: “Een divers team met o.a. gemeente (sociaal, ruimtelijk en economie), GGD en Hogeschool werkte goed. Een inwoner in het team had misschien nog beter geweest.”

Stap 3

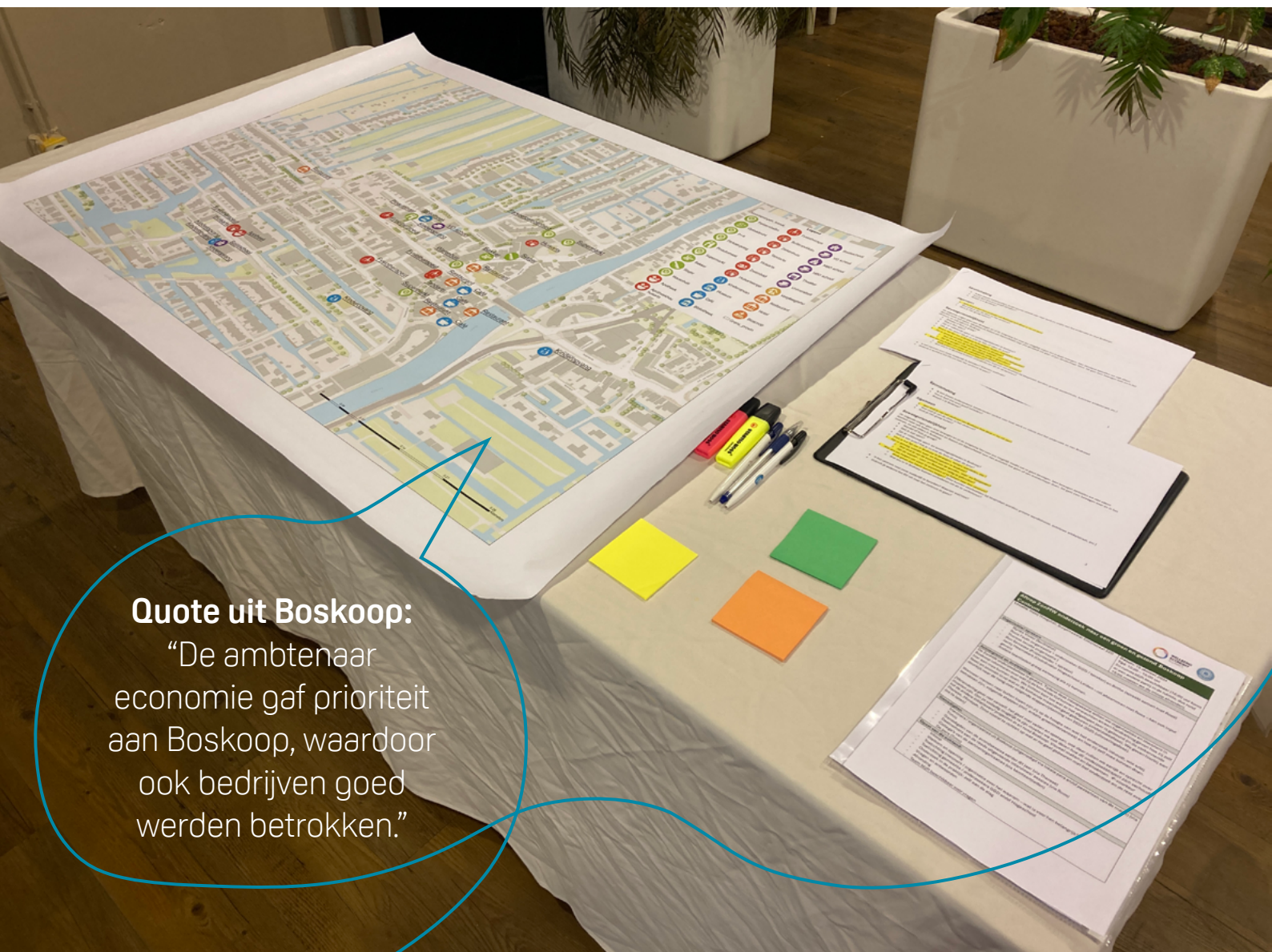
Breng het gemeentelijk krachtenveld in beeld

Doel

Krijg inzicht in wie binnen de gemeente invloed heeft op het project.

Checklist

- ☐ Welke domeinen spelen een rol? (sociaal, ruimtelijk, klimaat, milieu, vergunningen, economie, financiën, politiek)
- ☐ Wie zijn sleutelpersonen? (wethouders, teamleiders, beleidsadviseurs, bestuurssecretaris, interne kennisdragers, beïnvloeders)

Quote uit Boskoop:

“De ambtenaar economie gaf prioriteit aan Boskoop, waardoor ook bedrijven goed werden betrokken.”

Stap 4

Ga intern het gesprek aan

Doel

Creëer intern draagvlak en ontdek kansen en risico's. En daarmee een inspirerend verhaal.

Checklist

- ☐ Wat zijn de ambities en belangen van collega's?
- ☐ Wat zijn risico's (financieel, politiek, inhoudelijk)?
- ☐ Welke bestaande projecten en participatietrajecten lopen er?
- ☐ Welke lessen zijn daaruit te trekken?
- ☐ Maak een stakeholderanalyse:
 - Wie wordt geraakt?
 - Wie heeft middelen of kennis?
 - Wie beslist? Wie voert uit?

Quote uit Boskoop:

“We ontdekten gaandeweg het project dat er toch ook andere trajecten liepen die we eerder hadden moeten kennen. Dat leidde soms tot frictie.”

Stap 5

Vorm een beeld van de wijk

Doel

Begrijp de geschiedenis, identiteit en gevoeligheden van het gebied.

Checklist

- ☐ Hoe ziet het gebied eruit (inrichting, aard, betrokkenheid)?
- ☐ Wat is de historie (fusies, incidenten, lokale trots)?
- ☐ Hoe zijn de relaties intern, met omliggende wijken en met de gemeente
- ☐ Wat zijn gevoeligheden en kansen?

Quote uit Boskoop:

“De fusie met Alphen aan den Rijn leeft nog sterk onder bewoners. Dat wantrouwen wilden we serieus nemen.”

Stap 6

Organiseer het onderzoek

Doel

Haal breed en inclusief informatie op bij inwoners.

Checklist

- ☐ Selecteer doelgroepen: leeftijd, SES, individueel/groep
- ☐ Kies passende locaties: koffieochtenden, scouting, supermarkt, wijkcentrum
- ☐ Bewaak realistische verwachtingen en voorkom overvragen bij inwoners
- ☐ Zorg voor toegankelijke taal en duidelijke vragenlijsten
- ☐ Werk samen met onderwijs: mbo, hbo, wo: selectie op interesse en gespreksvaardigheid

Organiseer

- ☐ Begeleiding studenten: sterke introductie van het gebied; goed laten doorvragen
- ☐ Aansprekende activiteiten en geld hiervoor
- ☐ Gebruik van grote kaart (A0) in straatinterviews
- ☐ Zet sociale media en communicatie bij straatinterviews actief in over voortgang en vervolgstappen
- ☐ Betrek politiek en bestuur op strategische momenten

Quote uit Boskoop:

“Met de koffiekar op straat en een grote kaart van het gebied spraken we honderden mensen. Dat werkte beter dan flyers.”

Tot slot

Participatie werkt. Het project in Boskoop liet zien dat inwoners oprecht willen meedenken – mits zij serieus worden genomen. De gemeente kreeg waardevolle inzichten en inwoners kregen invloed op hun leefomgeving. De participatieladder laat zien: hoe hoger, hoe meer zeggenschap. In Boskoop stonden we bovenaan: bewoners kozen zelf hun ontwerp!

Gebruik deze checklist als uitgangspunt om met gemeenten een stevig participatieproces te starten. Veel succes ermee!

Bijlagenoverzicht

Succesfactoren

- Goed moment en urgent verhaal
- Gezamenlijke visie en duidelijke kaders
- Draagvlak in college en raad
- Aansluiten op wat al gebeurt in de wijk
- Persoonlijke relaties en communicatie
- Aandacht voor teamproces en plezier: 'hands on'
- Flexibiliteit en aanpassingsvermogen
- Inspiratiesessies en activerende aftrap van het project

Risicofactoren

- Starre subsidievoorwaarden
- Politieke of financiële risico's
- Nieuwe ontwikkelingen gaande het project
- Interne verdeeldheid
- Niet nagekomen verwachtingen

Instrumenten

- Interviews met en zonder opname
- Informed consent
- Informed consent ouders
- Straatinterviews
- Interviews inwoner
- Interviews stakeholder
- Overzicht belangrijkste elementen voor samenwerking tussen gemeenten en inwoners
- Positieve gezondheid op de tekentafel
- Leefplekmeter

Voor meer informatie

Désirée Stolker dstolker@ggdhm.nl

Birthe Jongeneel: bgrimen@ggdhm.nl